

Verslag en actielijst Omgevingsadviesgroep (OAG)

Datum: Donderdag 19 december 2019

Locatie: Veenlust, Bergentheim

Aanwezigen:

1. **Hans Olthof** – Plaatselijk Belang Bergentheim
2. **Ingrid van de Zon** - VVE park Moscou
3. **Eric van Aartrijk** - Plaatselijk Belang Gouden Ploeg
4. **Richard Hugen** – Plaatselijk Belang Bruchterveld
5. **Christiaan Kuiper** – Plaatselijk Belang Bruchterveld
6. **Jos Steggink** – grondeigenaar
7. **Manon Vennegoor** - grondeigenaar
8. **Martin Lamberink** – grondeigenaar
9. **Frank Weersink** – grondeigenaar
10. **Helmut Kuipers** - grondeigenaar
11. **Rudi Kok** – omwonende
12. **Edwin Welink** – omwonende
13. **Jan Bakker** – omwonende
14. **Arnold Dommerholt** – omwonende
15. **Ria van Middelkoop** – omwonende
16. **Anne Marie Ardesch** – omwonende
17. **Henk Bunskoeken** – Realistisch Duurzaam Bergentheim
18. **Rick Hofsink** - Realistisch Duurzaam Bergentheim
19. **Rob Rietveld** – Nederlandse Vereniging Omwonenden Windmolens (NLVOW)
20. **Tedde Langhout** - Windplanner
21. **Robert Ekkelenkamp** - gemeente Hardenberg
22. **Jaap Jepma** - voorzitter
23. **Inge Hakkers** – secretaris
24. **Gert Jan Mulder** – Enexis
25. **Gerrit Wigger** – W1con
26. **Jan Wibbelink** - Natuur & milieu

Afwezig:

Roy de Jager – PB Sibculo

Thea Beuving – PB Sibculo

Gerrit Slot – BP Bergentheim

Marieke Oort – PB Gouden Ploeg

Henk Jan de Keizer – PB Gouden Ploeg

Herbert Ardesch - omwonende

Tony Jager – Vereniging van Eigenaren park Moscou

Stephan Reusken – stichting Engbertsdijkvenen

VERSLAG

#	AGENDAPUNT	BESPROKEN	ACTIE
1.	Opening	<p>Voorzitter Jaap Jepma opent de vergadering.</p> <p>De heer Jan Wibbelink stelt zich voor en vertegenwoordigt de onderwerpen natuur en milieu.</p> <p>De voorzitter heeft contact gehad met Stephan Reusken van stichting Engbertsdijkvenen en zal hem binnenkort telefonisch bijpraten en het belang aangeven van zijn aanwezigheid.</p>	
2.	Presentatie Enexis	<p>De heer Mulder is werkzaam bij netbeheerder Enexis in Zwolle en geeft een presentatie over de energietransitie.</p> <p>De netopbouw = centrales (TenneT), schakeltuinen (TenneT), hoogspanningsstation (110.000 volt), middenspanningstation, stations in de wijk.</p> <p>Wanneer er grote aanpassingen gedaan moeten worden op het net dan heeft dat een grote invloed op de doorlooptijd. Hiervoor moeten gronden worden aangekocht voor de tracés en er moeten vergunningen worden aangevraagd met een inspraakprocedure.</p> <p>Enexis staat voor de uitdaging om een groei van 200% op het net te verwerken met forse vermogens.</p> <p>Door een aanpassing in de SDE-subsidie is het aantrekkelijk geworden om zonneparken te realiseren waardoor er een explosieve groei van zonneparken is ontstaan. Doorgaans worden deze geplaatst in gebieden waar de grondprijs laag is. De opbrengst is op alle locaties hetzelfde. De zonneparken worden met name in het Noorden en Oosten van het land geplaatst. De infrastructuur naar deze landelijke gebieden is over het algemeen niet zwaar aangelegd. In deze gebieden zijn weinig gebruikers maar de opwek wordt wel hier gerealiseerd.</p> <p>De capaciteitsproblematiek doet zich voor in het gehele gebied van Enexis. Daarom worden zij bij planontwikkeling graag aan de voorkant meegenomen. Wanneer er scenario's zijn opgesteld dan kan Enexis daarover een advies uitbrengen.</p> <p>Realistisch Duurzaam Bergentheim vraagt aan de heer Mulder of hij iets kan zeggen over de termijn dat het daadwerkelijk gerealiseerd kan zijn wanneer de gemeenteraad het besluit neemt om met de windmolens door te gaan. Hier kan hij niets over zeggen, omdat regio Hardenberg niet de enige regio is waar eventuele capaciteitsproblematiek aan de orde is.</p> <p>Daarnaast heeft Realistisch Duurzaam Bergentheim een vraag over onbalans op het net.</p> <p>TenneT heeft de uitdaging om zowel opwek als verbruik met elkaar in balans te houden op nationaal niveau. Er is in Nederland een goed systeem en TenneT heeft dat op orde. De regionale systemen zijn nog niet goed op orde. Op dit moment is het in de meeste gebieden technisch opgelost maar het blijft een punt van aandacht voor Enexis.</p> <p>Begin dit jaar heeft Enexis ruim honderd aanvragen voor zonneparken in Drenthe afgewezen omdat ze deze niet meer kunnen aansluiten. Het huidige hoogspanningsnet moet eerst uitgebreid en opgewaardeerd worden om de extra megawatts te kunnen</p>	

	<p>afnemen. Dat proces duurt vijf tot tien jaar. NLVOW geeft aan dat minister Wiebes destijds 400 MWh reservecapaciteit heeft ingezet en vraagt zich af of dat mogelijkheden geeft? De reservecapaciteit is eigenlijk de capaciteit die beschikbaar wordt gehouden voor storings- of onderhoud situaties. TenneT beheert deze capaciteit.</p> <p>Enexis vindt het een mooie oplossing en er wordt momenteel onderzoek naar gedaan. Het is van veel factoren afhankelijk of de reservecapaciteit ingezet kan worden. De heer Mulder heeft aangegeven dat het onderzoek ook loopt voor de regio Hardenberg.</p> <p>NLVOW heeft een vraag over dubbel/gebalanceerd gebruik van infrastructuur: heeft dit een voordeel en moeten we hier rekening mee houden als we scenario's gaan ontwikkelen. Het gaat dan met name om een combinatie van wind/zon. De netbeheerder is daar een groot voorstander van. Technisch gezien is dit positief want hiermee kunnen meerdere producenten op één aansluiting. De opwekprofielen van wind en de opwekprofielen van zon vullen elkaar heel goed aan. De praktijk is alleen dat er erg veel geregeld moet worden om dit te kunnen realiseren maar ook hier liggen misschien mogelijkheden omdat er een plan ligt om dit makkelijker te maken.</p> <p>Het omwonendenplatform vraagt: om een windpark aan te kunnen sluiten moet vaak een hoogspanningsstation worden uitgebreid of nieuw worden gebouwd. Wat is het meest voor de hand liggend?</p> <p>Omwille van de grote hoeveelheid zonneparken is kortgeleden in Groningen/Drenthe door TenneT besloten om nieuwe hoogspanningsstations te bouwen. Het hangt af van het soort gebied, de omstandigheden, het vermogen en van het belasting niveau van het gebied.</p> <p>Vanuit het gezondheidsaspect heeft het omwonendenplatform een vraag over de ondergrondse infrastructuur. De heer Mulder geeft aan dat deze technisch gezien vergelijkbaar is met wat nu in de omgeving in de grond zit. Dit wordt concreter zodra bekend is wat het spanningsniveau is.</p> <p>Tenslotte wil het omwonendenplatform graag weten of het mogelijk is om met de energie naar Duitsland te gaan. De heer Mulder geeft aan dat het technisch gezien zeker mogelijk is, maar dat hij uit ervaring weet dat hier zeer complexe regelgeving op zit. In Emmen zijn ze hier al jaren mee bezig en dit heeft tot dusver nog nergens toe geleid.</p> <p>De heer Wibbelink wil graag weten hoe ver Enexis is met energie ondergronds opslaan: Enexis moet strikt gereguleerd de werkzaamheden uitvoeren en mag geen energiehandelaar zijn. Marktpartijen mogen opslag bedrijven en binnen bepaalde kaders verhandelen.</p>	
<p>3. Presentatie Geothermie</p>	<p>De heer Wigger is energieconsultant bij W1con. Hij geeft een presentatie over geothermie; een vorm van duurzame energie die warmte omzet in kinetische energie. Het is zijn taak om aandacht te vragen voor deze vorm van duurzame energie en om de projecten te begeleiden bij het boren, evenals bij het installeren van de bovengrondse installatie en het aansluiten op de verschillende water- en warmtenetten.</p> <p>Momenteel zijn er in Nederland 20 geothermische doubletten waarvan er 18 in werking zijn. Vooral de kassenteelt maakt gebruik hiervan.</p>	

Op verschillende dieptes kun je geothermie winnen. De temperatuur stijgt met 3°C per 100 meter. Voor de regio Hardenberg geldt dat op 2 km. diepte zo'n 70°C wordt behaald en door 5 km. te boren kan 150°C worden opgehaald. Deze warmtebron kan gebruikt worden en omgezet worden in warmte-energie dat via de warmtenetten bij de gebruikers komt. Wat de heer Wiggers over het algemeen ziet is dat er in Nederland op 5 km. geboord wordt en dat daarmee 170°C behaald wordt. Regio Hardenberg zit geografisch op een grensgebied.

Er zijn drie mogelijkheden om te boren en warmte op te slaan:

1. geothermie doublet;
2. monoboor;
3. ondiepe geothermie (warmtepomp-principe).

Geothermie doublet

De bestaande put is afgewerkt op een diepte van 2.200 meter. In de put zitten buizen die steeds smaller worden. In de buis zit een filter om te voorkomen dat er zand meekomt. Door de druk in het reservoir krijgt het niveau in de put een bepaalde hoogte, vanaf de bovenkant wordt er een pomp in gehangen en deze zorgt ervoor dat het warme water naar de bovengrondse installatie wordt gepompt. Dat is een warmtewisselaar. In een soortgelijke put wordt koud water weer geïnjecteerd.

De afstand tussen beide putten is 1 tot 2 kilometer, dat is om te voorkomen dat je kortsluitstromen krijgt.

Het doublet zorg voor 11 MW-energie (wel energieverlies dat nodig is voor de pomp en de injectieboor).

Nadeel: mijnbouwschade. In Grubbenvorst (Limburg) zijn aardbevingen ontstaan als gevolg van een slecht werkende put. Dit doublet is gesloten.

Met elke kuub heet water komt een kuub gas mee.

Bij de delfstoffen-, olie-, gasproductie komt wat radioactief materiaal vrij in de vaste stof (bijv. in zand). Dit wordt opgeslagen in vaten en boven een bepaalde waarde wordt het afgevoerd naar de kernreactor in Petten. Het kan voorkomen worden door een goed filter te plaatsen.

Kosten: 20 miljoen.

Staatstoezicht is nodig en dit staat onder verscherpt toezicht.

Monoboor

De bestaande put heeft eenzelfde telescoopvorm als de doublet maar deze heeft een geïsoleerde plastic binnenbuis. De put is compleet afgesloten. In de ruimte tussen de buiten en de binnenpijp wordt methanol gepompt. De methanol valt naar de onderkant van de put. Door de temperatuur onder de grond en de hoeveelheid energie die het opneemt, wordt de vloeistof omgezet in gas. Daarnaast is er nog een uitzetting van de vloeistof door het temperatuur-effect. De druk wordt zo hoog dat het de damp en de vloeistof naar de bovengrondse installatie stuurt met een bepaalde druk. Bovengronds kan een generator de druk omzetten naar energie. In tegenstelling tot het doublet gaat bij de monoboor de afgekoelde vloeistof op dezelfde plek terug als de warmte (heatflux = de mate waarin de warmte toevloeit naar het hulpmiddel). Hiermee ontstaat een koude cel. Het is wel mogelijk om een zijspoor te realiseren, dat zit bij de totale kosten in.

De energie wordt in de vorm van warmte omhooggehaald en als neveneffect kan elektrische energie worden opgewekt, door een generator te plaatsen. Dit proces is alleen mogelijk als ook de warmte wordt afgevoerd.

	<p>Dit is nog in onderzoekstadium en nog geen bewezen techniek. Het is op dit moment niet bekend wanneer de bron uitgeput zal zijn.</p> <p>De monoboor zorgt voor een opbrengst van 10 MW-energie.</p> <p>Er kan gebruik gemaakt worden van bestaande putten die door de NAM geslagen zijn. In de regio Hardenberg zijn putten bij Den Velde.</p> <p>Een groot voordeel is dat de hoeveelheid energie continu kan worden geproduceerd en wanneer het tijdelijk niet nodig is, kan simpel een afsluiter dichtgezet worden.</p> <p><u>Risico's voor de omgeving:</u> het is mogelijk dat er methanol kan weglekken. De monoboor is een gesloten systeem, daar kan geen radioactief bij komen of mijnbouwschade.</p> <p><u>Kosten:</u> 1 miljoen.</p> <p>Staatstoezicht is niet nodig.</p> <p>Overige vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Een nieuwe put boren kost 10 miljoen. · De bovengrondse installatie zal ongeveer 150 m² zijn. · De operationele kosten: er moeten te allen tijde metingen verrichten worden door een stralingsdeskundige. · Het heeft geen invloed op het grondwater. <p>De Omgevingsadviesgroep wil het onderwerp agenderen tijdens een brede bijeenkomst met de achterban.</p>	
<p>4. Scenario's en inhoud afwegingskader</p>	<p>Gemeentescenario: dit is het onderzoek zoals Pondera deze heeft gemaakt.</p> <p>De Omgevingsadviesgroep vindt dit scenario niet realistisch en gewenst, daarom is er een nul-scenario gemaakt. Dit vervangt het gemeentescenario.</p> <p>Nul-scenario: de Omgevingsadviesgroep heeft een realistisch scenario gemaakt aan de hand van het onderzoek van Pondera met "vol wind". Het is geen scenario dat als opbrengst van het werk met de Omgevingsadviesgroep geldt, maar dient als referentiescenario voor de scenario's die we hier aan tafel ontwikkelen.</p> <p>Om zicht te krijgen op wat belangrijke afwegingen zijn om tot bepaalde scenario's te komen zijn als vingeroefening formulieren ingevuld. De opbrengst hiervan is:</p> <p>opbrengst in energie (investeringskosten), financieel rendement, economisch rendement (wat als de windmolen niet draait), bereikbaarheid infrastructuur, CO²-gevaar, slagschaduw, lichthinder, insluiten omwonenden, geluidsoverlast, mitigeerbaarheid (in welke mate ben je in staat om 'bovengrondse objecten' in te passen in het landschap), gezondheid, compensatie van de lasten (wat krijgt de omgeving terug/participatie), energiedichtheid (wat is nodig om de opbrengst te halen), betrouwbaarheid (continue energie levering), realistische oplossing, planning na 2030 (wat is er klaar als je voor dit scenario kiest).</p>	

		<p>De grondeigenaren geven aan dat zij geen aansluiting vinden bij het nul-scenario. Er is een presentatie geweest van de gemeente Hardenberg over de berekening van de energieopwekking in het gebied. Deze berekening van de gemeente is goed bevonden en dat is bij de start vastgesteld. Hiermee is niet gezegd dat de grondeigenaren het hier mee eens zijn. De Omgevingsadviesgroep heeft de opdracht gekregen om op zoek te gaan naar scenario's om dezelfde hoeveelheid energie op te gaan wekken. Het is voor de grondeigenaren niet duidelijk wat de meerwaarde is van een nul of nul-plus-scenario. Zij vragen zich af of dit wel de juiste richting is en of het wel goed is om kaders vast te leggen.</p> <p>NLVOW geeft aan dat het nul-scenario erbij is gekomen om voor het gebied een realistischer scenario op te stellen.</p> <p>Een aantal leden van de Omgevingsadviesgroep geven aan dat zij ook ontevreden zijn over het verloop tot nu toe omdat zij hadden verwacht dat er tenminste een aantal scenario's zouden liggen op dit moment. Zij zien het als verloren tijd om te blijven discussiëren over het gemeente- of nul- of nul-plus-scenario.</p> <p>De volgende vergadering is het dus van belang om concreet te worden en een start te maken met de uitwerking.</p> <p>De voorzitter zal telefonisch contact zoeken met een aantal leden ter voorbereiding hierop. De volgende vergadering wordt opnieuw bekeken hoe het nul-scenario vorm gegeven kan worden.</p>	
De volgende vergadering is op donderdag 23 januari 2020 in dorps huis 't Haarschut te Kloosterhaar (inloop vanaf 19:15 uur).			

stappenplan

#	Datum OAG	Onderwerp/actie	Wie
1.		Aanwezigheidsvergoeding mogelijk?	Gemeente
2.		De "alternatieven" bespreken.	Biogasexpert
3.	27 februari	Gezondheidsaspect. Ook bespreken of dit interessant is voor de brede informatieavond.	GGD + huisarts
4.		Marktpartij uitnodigen	Antea
5.		Voorzitters fracties gemeenteraad uitnodigen + wethouder. Dan definitie 'draagvlak' agenderen.	
6.	Doorlopend	Invloed van beleidsregel stikstofproblematiek in de gaten te houden.	Gemeente
7.	Doorlopend	OAG blijven informeren over windmolenpark Duitsland	Gemeente
8.		Is het mogelijk om het geluid van de windmolen na te bootsen?	NDLR
9.		Wat heeft de trilling van de windmolen voor effect op de fundering van de huizen?	
10.		Liggen er plannen voor dit gebied voor de periode na 2030?	

vergaderingen OAG

DATUM	LOCATIE
19 september 2019	Bergentheim, Veenlust
17 oktober 2019	Sibculo, MFC De Horst
21 november 2019	Kloosterhaar, Dorpshuis 't Haarschut
19 december 2019	Bergentheim, Veenlust
23 januari 2020	Kloosterhaar, Dorpshuis 't Haarschut
27 februari 2020	nog onbekend
26 maart 2020	nog onbekend
23 april 2020	nog onbekend
28 mei 2020	nog onbekend
18 juni 2020	nog onbekend